

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

**Projekt CZ.1.07/1.1.00/08.0094 Vzdělávání pro udržitelný
rozvoj v environmentálních a ekonomických souvislostech**

Asociace pedagogů základního školství České republiky

www.vcele.eu

04 Peníze

Učební list

Ročník: 6

Doporučený počet hodin: 1 – 2

Autor: Mgr. Petr Kolátor

Editace a grafická úprava textu: Mgr. Bc. Anna Doubková

© 2013 Asociace pedagogů základního školství České republiky

Ilustrační obrázky jsou použity v souladu s podepsanou smlouvou s Milanem Lesniakem a s licencemi k fotodokumentaci projektu VUREES a databáze software Inspiration.

Tento projekt je spolufinancován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky

04 Peníze: učební list

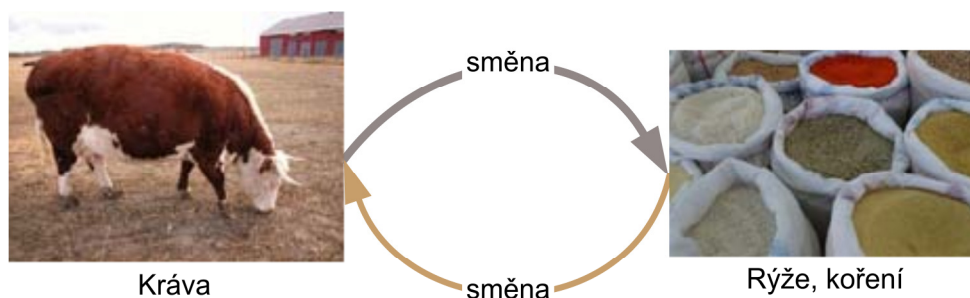
Motto:

„Peníze nejsou to nejdůležitější na světě, ale rozhodují o všech důležitých věcech.“
Robert T. Kiyosaki

V 21. století nikdo nemůže žít bez peněz, protože jejich prostřednictvím se člověk začleňuje do lidské společnosti, v níž bez peněz nelze přežít. Peníze lidi vzájemně spojují. Kolují z ruky do ruky, z peněženky na bankovní účty, z generace na generaci, ze státu do státu. Každá země si vytvořila svoje peníze. Jejich podoba sjednocuje všechny obyvatele země.

Dějiny peněz

V dávných dobách **obchodování neexistovalo**. Lidé se dělili o to, co měli anebo spolu o potravu, nástroje či oděvy bojovali. Pak se naučili vyměňovat si věci mezi sebou a postupně se **zrodilo obchodování**. Spočívalo ve výměně (směně) bez použití peněz: vejce za zajíce, rýži za hovězí maso apod.

Směna dnes sice není příliš praktická, nevymizela však úplně. Někteří lidé za služby poskytují protislužby (např. natření střechy za opravu auta), jiní si vyměňují věci (např. rybářský prut za vzduchovku).

Někdy se ve škole o **přestávkách také obchoduje**, i když se při tom nepoužívají žádné mince ani bankovky (např. obrázky zvířat za bonbony). Kdybyste ale chtěli své obrázky zvířat vyměnit v pekařství za makový koláč, tak vám na tuto směnu zaručeně pekař nepřistoupí. Směna se uskuteční jen tehdy, pokud s výměnou souhlasí oba dva. Musí to být taková směna, aby prodávající si za ní mohl koupit zase jiné zboží.

Proto vznikla platidla.

Každá společnost, každá země si vytvořila vlastní platidlo. V některých zemích zpočátku používali jako platidlo mušle, dobytek, zrní nebo sůl. Tato **přírodní platidla** se používala k úhradě (např. za krávu pytel soli), lidé je přijímali při nakupování a prodeji. Nezáleží na tom, jaký předmět slouží k placení. Stačí, že v něj mají obchodníci a zákazníci důvěru.

S vývojem doby tato přírodní platidla byla nahrazena **kovovými mincemi**. Peníze se z praktických důvodů vyráběly z drahých kovů (zlato, stříbro, bronz, měď, železo). Každá mince měla hodnotu kovu, který v ní byl obsažen. Dnešní mince nejsou ze zlata ani neobsahují stříbro. Na jedné straně mince je uvedena její hodnota a na druhé straně najdeš symbol příslušného státu.

V době, kdy hrozilo nebezpečí, že kupce na cestách okradou loupežníci, svěřovali kupci své **zlato směnárně**, která jim **vystavovala potvrzení** o uloženém obnosu. Když kupec přijel do jiného města, mohl si tam zlato vyzvednout výměnou za potvrzení, kterým se vykázal. Toto byl jeden z důvodů, proč **vznikly papírové peníze**.

Dnešní papírové peníze jsou vlastně taková potvrzení, na kterých je vyznačena hodnota. Hodnota představuje peněžní částku, za kterou se dá výměnou za bankovku něco koupit. Aby byla směna možná, musí být bankovky přijímány k placení. V České republice vydává bankovky pouze **Česká národní banka** se všemi náležitostmi – výše peněžní hodnoty, znaky státnosti, znaky proti padělání, s portréty významných osobností příslušného státu.

Bankovky mají obvykle větší hodnotu než mince. Je jednodušší je nosit při sobě. V Česku máme bankovky v hodnotě až 5 000,- korun (Kč). Nejvyšší česká mince je kovová padesátikoruna.

Banky vynalézají stále **nové způsoby vyplácení peněz**. V dnešní době už skoro nikdo neschovává peníze u sebe doma pod slamníkem nebo v kufru.

Většina lidí svěřuje peníze bance, u které mají otevřený účet. Banka nabízí majiteli účtu, že může peníze ze svého účtu utrácet i např. pomocí **platebních karet**. Při každém použití platební karty musí majitel prokázat svou totožnost uvedením tajného osobního kódu (**PIN**). Tímto úkonem se zavazuje k zaplacení ze svého účtu.

V dnešní době se mnoho věcí nakupuje bez výměny za mince nebo bankovky, dokonce i bez použití platební karty. Majitel účtu může dát **příkaz k úhradě telefonicky nebo prostřednictvím počítače po internetu**. Převod peněz proběhne v počítačové síti, jakmile majitel potvrdí zadáním

svého kódu nebo hesla. Touto formou mnoho lidí v dnešní době platí poplatky za telefon, elektřinu, nájemné, pojištění své nemovitosti atd.

Když jsme jeli na dovolenou před rokem 1999 např. do Francie, tak pro nákupy v jejich obchodech jsme si museli většinou naše české koruny vyměnit za jejich francouzský frank nebo dolar. Když pojeděš s rodiči v letošním roce např. do Rakouska, Francie nebo Itálie, můžeš ve všech těchto zemích platit v obchodech stejnými mincemi a bankovkami. Tyto země uzavřely od 1. ledna 1999 dohodu o používání společné měny – **eura (€) a vytvořily Evropskou unii**, v které se dohodly, že budou platit společná pravidla týkající se zejména obchodu, cel a zemědělství. Tato nová měna je tedy společná pro více jak 300 milionů obyvatel. Území, na kterém žijí, se říká **eurozóna**. Každý stát si na svém území zachoval vlastní vládu a suverenitu. V roce 2004 přistoupila k Evropské unii také Česká republika, **zatím bez nahrazení Koruny české za společnou měnu euro**.

Když některé ceny stoupají a jiné klesají, nic tak hrozného se neděje. Pokud se ale zvednou ceny všech výrobků najednou, budou mít těžší život lidé, kteří nemají z čeho platit vyšší výdaje. Hodnota měny se snižuje. Je potřeba stále více peněz na živobytí. Tomuto procesu se říká **inlace**.

